

Ngày nhận bài: 21/8/2026; Ngày thẩm định: 19/10/2026; Ngày duyệt đăng: 23/10/2026.

VAI TRÒ CỦA HỌC VIÊN HỌC VIỆN PHÒNG CHÁY CHỮA CHÁY VÀ CỨU NẠN CỨU HỘ TRONG NHẬN DIỆN, ĐẤU TRANH, PHẢN BÁC THÔNG TIN SAI SỰ THẬT VỀ PHÒNG CHÁY, CHỮA CHÁY VÀ CỨU NẠN, CỨU HỘ TRÊN MẠNG XÃ HỘI

Đại úy, ThS NGUYỄN THỊ NHUNG

Khoa Lý luận chính trị và Khoa học xã hội nhân văn, Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ

**Tác giả liên hệ: Nguyễn Thị Nhung (Email: nguyennhung90vn@gmail.com)*

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số, mạng xã hội trở thành không gian quan trọng để tiếp nhận, tạo lập và lan truyền thông tin. Bên cạnh những giá trị tích cực, đây cũng là môi trường xuất hiện thông tin sai sự thật, giả mạo, xuyên tạc, gây hoang mang và ảnh hưởng đến uy tín của tổ chức, cá nhân, trong đó có lực lượng Phòng cháy chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ (PCCC và CNCH). Đối với học viên Học viện PCCC và CNCH, nhận diện, kiểm chứng, đấu tranh và phản bác thông tin sai sự thật không chỉ là kỹ năng số mà còn gắn với bản lĩnh chính trị, ý thức pháp luật, kiến thức chuyên môn và trách nhiệm của người cán bộ, chiến sĩ Công an nhân dân tương lai. Bài viết làm rõ vai trò của học viên trong nhận diện, kiểm chứng, phản bác thông tin sai sự thật; đồng thời đề xuất một số giải pháp góp phần xây dựng năng lực làm chủ thông tin, chủ động lan tỏa thông tin chính xác, tích cực trên không gian mạng.

Từ khóa: học viên, mạng xã hội, thông tin sai sự thật, PCCC và CNCH, an ninh mạng, tư duy phản biện.

Abstract: In the context of digital transformation, social media has become an important space for receiving, creating, and disseminating information. Alongside positive values, it is also an environment where false, fake, and distorted information appears, causing confusion and affecting the reputation of organizations and individuals, including the Fire Prevention, Firefighting, and Rescue (FPFR) forces. For cadets of the Fire and Rescue Academy, recognizing, verifying, combating, and refuting false information is not only a digital skill but also linked to political resilience, legal awareness, professional knowledge, and the responsibility of future People's Public Security officers and soldiers. This article clarifies the role of cadets in recognizing, verifying, and refuting false information; it also proposes several solutions to help develop the capacity to master information and proactively disseminate accurate and positive information in cyberspace.

Keywords: cadets, social media, false information, fire and rescue, cybersecurity, critical thinking.

1. Sự phát triển nhanh chóng của Internet, mạng xã hội và các nền tảng số đang làm thay đổi căn bản phương thức tiếp nhận, trao đổi và lan truyền thông tin. Mỗi cá nhân không chỉ là người tiếp nhận mà còn có thể trở thành chủ thể tạo lập, bình luận và chia sẻ

thông tin. Đây là điều kiện thuận lợi để lan tỏa tri thức, giá trị tích cực và hình ảnh đẹp về đất nước, con người Việt Nam; đồng thời cũng tạo môi trường để thông tin sai sự thật, xuyên tạc, kích động, thù địch được phát tán với tốc độ nhanh, phạm vi rộng.

Đối với lĩnh vực PCCC và CNCH, đặc điểm của thông tin càng đáng lưu ý. Những hình ảnh về cháy, nổ, cứu người, cứu tài sản thường tạo ra cảm xúc mạnh và dễ thu hút sự quan tâm của cộng đồng. Nếu thông tin đi kèm không chính xác, việc lan truyền nhanh trên mạng xã hội có thể gây hoang mang, ảnh hưởng đến hoạt động bình thường của cơ quan chức năng, làm sai lệch nhận thức của người dân và tác động đến uy tín của lực lượng PCCC và CNCH.

Thực tiễn đã xuất hiện những trường hợp sử dụng hình ảnh, video về hoạt động PCCC để tạo hoặc lan truyền thông tin sai sự thật. Ngày 13/9/2023, trong khi Công an quận Tây Hồ phối hợp với các đơn vị tổ chức diễn tập PCCC tại 684 Lạc Long Quân, phường Nhật Tân, một số tài khoản mạng xã hội đăng hình ảnh đám cháy kèm thông tin “Tây Hồ cháy lớn nhiều người mắc kẹt”. Công an Thành phố Hà Nội xác định đây là thông tin sai sự thật, gây hoang mang dư luận.

Những vụ việc như vậy cho thấy thông tin sai sự thật về PCCC và CNCH không phải vấn đề xa rời thực tiễn. Nó có thể xuất hiện ngay từ việc sử dụng hình ảnh có thật nhưng sai bối cảnh, một hành vi tưởng như đơn giản nhưng có khả năng tạo ra hiệu ứng xã hội lớn.

Về phương diện chính trị tư tưởng, Nghị quyết số 35-NQ/TW ngày 22/10/2018 của Bộ Chính trị xác định bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác có hiệu quả các quan điểm sai trái, thù địch là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của toàn Đảng, toàn quân và toàn dân. Trong môi trường số, nhiệm vụ này đặt ra yêu cầu kết hợp giữa bản lĩnh chính trị, kiến thức lý luận, hiểu biết pháp luật, tư duy phản biện và kỹ năng sử dụng công nghệ.

Từ những yêu cầu trên, nghiên cứu vai trò của học viên Học viện PCCC và CNCH trong nhận diện, đấu tranh, phản bác thông tin sai sự thật về PCCC, CNCH trên mạng xã hội có ý nghĩa thiết thực đối với cả công tác giáo dục, đào tạo và xây dựng lực lượng Công an nhân dân trong tình hình mới.

2. Thông tin sai trái, thù địch trên mạng xã hội ngày càng đa dạng về hình thức, tinh vi về nội dung. Đáng chú ý là thủ đoạn sử dụng thông tin có thật

nhưng thay đổi thời gian, địa điểm, hoàn cảnh; cắt ghép hình ảnh, video; giật tít gây sốc; hoặc gắn thêm những nội dung không có căn cứ nhằm định hướng nhận thức theo hướng tiêu cực.

Đối với lĩnh vực PCCC và CNCH, hình ảnh cháy, nổ, cứu người luôn có một sức lay động tự nhiên, đi thẳng vào lòng người. Vì vậy, thực tiễn cho thấy thông tin sai sự thật liên quan đến PCCC và CNCH có nhiều hình thức khác nhau.

Trường hợp thứ nhất: sử dụng hình ảnh diễn tập để tạo thông tin giả về cháy lớn.

Năm 2023, hình ảnh một cuộc diễn tập PCCC tại khu vực Tây Hồ, Hà Nội bị đăng tải với nội dung cho rằng “Tây Hồ cháy lớn, nhiều người mắc kẹt”. Thông tin sau đó được cơ quan chức năng xác định là sai sự thật. Vụ việc cho thấy một hình ảnh có thật nhưng bị đặt vào sai bối cảnh vẫn có thể tạo ra thông tin giả và gây hoang mang. [4]

Trường hợp thứ hai: sử dụng video thật để gắn thông tin bịa đặt, xúc phạm lực lượng PCCC.

Năm 2022, tại Lâm Đồng, một tài khoản TikTok đăng video ghi hình lực lượng PCCC đang làm nhiệm vụ tại một vụ cháy, đồng thời bình luận rằng lực lượng chữa cháy nhận 100 triệu đồng của người dân. Công an tỉnh Lâm Đồng xác định đây là thông tin sai sự thật, xúc phạm uy tín lực lượng PCCC và CNCH và đã xử phạt hành chính 05 triệu đồng. [3]

Điểm đáng chú ý của vụ việc là hình ảnh về hoạt động chữa cháy là có thật nhưng nội dung bình luận gắn vào hình ảnh lại là bịa đặt. Đây là dạng thông tin mà học viên cần đặc biệt cảnh giác.

Trường hợp thứ ba: xuyên tạc quy định về PCCC để thu hút tương tác.

Tháng 3/2026, Công an Thành phố Hà Nội xử lý trường hợp đăng tải trên Facebook thông tin cho rằng người dân “nấu bánh chưng phải có giấy tờ PCCC”. Cơ quan chức năng xác định nội dung đăng tải là sai sự thật và xử phạt trường hợp vi phạm 15 triệu đồng. [7]

Trường hợp này cho thấy thông tin sai có thể xuất phát từ việc diễn giải sai quy định pháp luật, sau đó được lan truyền trên mạng xã hội dưới dạng thông tin “gây sốc”. Đối với học viên, bài học quan trọng là khi gặp thông tin liên quan đến quy định PCCC phải

kiểm tra văn bản pháp luật hoặc nguồn chính thống trước khi bình luận và chia sẻ.

Từ những trường hợp trên có thể khái quát ba bài học:

Một là, hình ảnh thật không đồng nghĩa với thông tin đi kèm là thật.

Hai là, thông tin có nhiều lượt tương tác không đồng nghĩa với thông tin chính xác.

Ba là, những vấn đề liên quan đến pháp luật, PCCC, CNCH và hoạt động của lực lượng Công an cần được kiểm chứng từ nguồn chính thống trước khi chia sẻ.

Vì vậy, trước một thông tin gây chú ý, học viên cần hình thành nguyên tắc: “Không tin ngay - không chia sẻ vội - kiểm chứng trước khi tương tác”.

Quá trình kiểm chứng cần tập trung vào những câu hỏi cơ bản: Nguồn thông tin từ đâu? Ai đăng? Thời điểm nào? Hình ảnh, video có đúng địa điểm, sự kiện không? Có được cơ quan chức năng hoặc nguồn tin chính thống xác nhận không? Nội dung có dấu hiệu cắt ghép, giật tit, suy diễn hay không?

Đặc biệt, trong bối cảnh trí tuệ nhân tạo phát triển mạnh, việc tạo lập và chỉnh sửa hình ảnh, âm thanh, video ngày càng tinh vi. Do đó, năng lực nhận diện thông tin không thể chỉ dựa vào cảm tính mà phải được xây dựng trên nền tảng kiến thức, tư duy phản biện và kỹ năng kiểm chứng số.

3. Học viên có vai trò quan trọng trong việc chủ động nhận diện, đấu tranh, phản bác các thông tin sai trái, xuyên tạc, đồng thời lan tỏa những thông tin tích cực, chính thống, góp phần xây dựng môi trường lành mạnh, an toàn trên không gian mạng.

Trước hết, học viên phải chủ động xây dựng “sức đề kháng” tư tưởng cho chính mình. Bản lĩnh chính trị, kiến thức pháp luật, kiến thức chuyên môn PCCC và CNCH cùng khả năng tư duy độc lập là cơ sở để không bị dẫn dắt bởi thông tin thiếu căn cứ hoặc tâm lý đám đông.

Đấu tranh phản bác thông tin sai trái không đồng nghĩa với tranh luận cực đoan hay công kích cá nhân. Phản bác hiệu quả phải dựa trên sự thật, nguồn thông tin chính thống và lập luận có căn cứ. Học viên cần biết lựa chọn phương thức phù hợp với từng tình

huống: cung cấp thông tin chính xác; dẫn nguồn đáng tin cậy; phản bác bằng lý lẽ; báo cáo nội dung vi phạm cho nền tảng; hoặc chuyển thông tin đến cơ quan có thẩm quyền khi có dấu hiệu vi phạm pháp luật.

Có thể khái quát quy trình ứng xử của học viên trên không gian mạng:

NHẬN DIỆN → KIỂM CHỨNG → PHÂN TÍCH
→ LỰA CHỌN CÁCH ỨNG XỬ → PHẢN BÁC
→ LAN TỎA THÔNG TIN ĐÚNG

Quan trọng hơn, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng không chỉ là “phản bác cái sai” mà còn phải “xây dựng cái đúng, lan tỏa cái đẹp”. Học viên có thể chủ động chia sẻ kiến thức phòng ngừa cháy, kỹ năng thoát nạn, kỹ năng CNCH; những tấm gương dũng cảm cứu người; hình ảnh đẹp của cán bộ, chiến sĩ PCCC và CNCH; hoạt động học tập, rèn luyện, nghiên cứu khoa học và phong trào của Học viện.

Khi mỗi học viên trở thành một “điểm lan tỏa thông tin tích cực”, sức mạnh của thông tin chính xác sẽ góp phần thu hẹp không gian tồn tại của tin giả, thông tin xuyên tạc.

4. Để phát huy hiệu quả vai trò của học viên trên không gian mạng, trước hết cần gắn giáo dục chính trị, pháp luật với rèn luyện năng lực số và kỹ năng xử lý thông tin. Nội dung đào tạo cần chuyển mạnh từ cung cấp kiến thức sang thực hành tình huống: nhận diện hình ảnh sai bối cảnh; xác minh video cũ; phát hiện tài khoản giả mạo; nhận diện nội dung được chỉnh sửa bằng AI; xử lý thông tin xuyên tạc về lực lượng PCCC và CNCH.

Cùng với đó, Học viện cần phát huy vai trò của tổ chức Đoàn, câu lạc bộ và các hoạt động ngoại khóa thông qua các hình thức như: diễn đàn, tọa đàm, cuộc thi nhận diện tin giả, thực hành kiểm chứng nguồn tin và xử lý tình huống trên mạng xã hội. Qua đó hình thành cho học viên năm yêu cầu cốt lõi: *Bản lĩnh chính trị – hiểu biết pháp luật – kỹ năng số – tư duy phản biện – văn hóa ứng xử.*

Đặc biệt, cần khuyến khích học viên sáng tạo các sản phẩm truyền thông số như: video ngắn, Infographic, Podcast, bài viết về PCCC, CNCH, kỹ năng phòng ngừa cháy, nổ và những hình ảnh đẹp về người chiến sĩ Công an nhân dân. Đây là cách thiết

thực để chuyển từ thể “bị động phản ứng” sang “chủ động tạo lập và dẫn dắt thông tin tích cực”.

Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 28/7/2026 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIV về xây dựng xã hội kỷ cương, an toàn, văn minh, hài hòa, phát triển nhấn mạnh yêu cầu xây dựng thể hệ công dân số có năng lực làm chủ môi trường số, kỹ năng số, đạo đức, trách nhiệm và văn hóa ứng xử số. Đây cũng là yêu cầu phù hợp đối với học viên Học viện PCCC và CNCH trong quá trình chuẩn bị trở thành cán bộ, chiến sĩ Công an nhân dân.

Mặt khác, Nghị quyết số 22-NQ/TW ngày 28/7/2026 về Chiến lược An ninh quốc gia tiếp tục đặt ra yêu cầu bảo vệ vững chắc an ninh quốc gia, chủ động phòng ngừa, nhận diện và xử lý các nguy cơ từ sớm, từ xa. Vì vậy, rèn luyện năng lực nhận diện và xử lý thông tin trên không gian mạng cũng chính là góp phần hình thành bản lĩnh, trách nhiệm và năng lực thực tiễn của người cán bộ Công an nhân dân trong kỷ nguyên số.

5. Mạng xã hội đã trở thành một bộ phận của đời sống xã hội hiện đại, vừa tạo điều kiện lan tỏa tri thức, vừa đặt ra những thách thức mới về thông tin sai sự thật, giả mạo và xuyên tạc. Đối với lĩnh vực PCCC và CNCH, những thông tin sai lệch có thể nhanh chóng gây hoang mang, làm sai lệch nhận thức và ảnh hưởng đến uy tín của lực lượng.

Đối với học viên Học viện PCCC và CNCH, nhận diện, kiểm chứng, đấu tranh và phản bác thông tin sai sự thật không đơn thuần là kỹ năng sử dụng mạng xã hội. Đó là sự kết hợp giữa bản lĩnh chính trị, kiến thức chuyên môn, hiểu biết pháp luật, tư duy phản biện và trách nhiệm của người cán bộ Công an nhân dân tương lai.

Trong bối cảnh mới, Nghị quyết 18-NQ/TW và Nghị quyết 22-NQ/TW đặt ra những yêu cầu ngày càng rõ hơn về xây dựng xã hội kỷ cương, an toàn, văn minh; chủ động nhận diện, phòng ngừa và xử lý các nguy cơ an ninh; bảo đảm an ninh mạng, an ninh dữ liệu và thích ứng với những thách thức từ công nghệ số, trí tuệ nhân tạo.

Cùng với đó, Luật An ninh mạng số 116/2025/QH15, Nghị định 147/2024/NĐ-CP và các

quy định về trách nhiệm sử dụng mạng xã hội tạo cơ sở pháp lý quan trọng để xác định trách nhiệm của người sử dụng đối với nội dung mình đăng tải, lưu trữ, truyền đưa và chia sẻ.

Vì vậy, vai trò của học viên cần được nhìn nhận như một quá trình thống nhất: Tự bảo vệ trước thông tin sai → nhận diện và kiểm chứng → cung cấp thông tin chính xác → phản bác có căn cứ → báo cáo nội dung vi phạm → chủ động lan tỏa thông tin tích cực.

Từ “không tin ngay” đến “biết kiểm chứng”; từ “biết kiểm chứng” đến “biết phản bác”; từ “phản bác cái sai” đến “chủ động lan tỏa cái đúng” chính là quá trình hình thành năng lực làm chủ không gian mạng. Mỗi học viên Học viện PCCC và CNCH cần trở thành một công dân số có bản lĩnh, có kiến thức, có kỹ năng và có trách nhiệm, góp phần xây dựng môi trường mạng an toàn, lành mạnh, giữ gìn uy tín lực lượng PCCC và CNCH và xây dựng lực lượng Công an nhân dân bản lĩnh, kỷ cương, trách nhiệm, hiện đại, vì Nhân dân phục vụ. ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIV (2026), *Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 28/7/2026 về xây dựng xã hội kỷ cương, an toàn, văn minh, hài hòa, phát triển*, Hà Nội.
2. Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIV (2026), *Nghị quyết số 22-NQ/TW ngày 28/7/2026 về Chiến lược An ninh quốc gia*, Hà Nội.
3. Báo Nhân Dân (2022), “*Phạt trường hợp đăng tải thông tin sai sự thật xúc phạm lực lượng phòng cháy chữa cháy*”, ngày 30/7/2022.
4. Báo Nhân Dân (2023), “*Thông tin quận Tây Hồ cháy lớn, nhiều người mắc kẹt là sai sự thật*”, ngày 13/9/2023.
5. Bộ Chính trị (2018), *Nghị quyết số 35-NQ/TW ngày 22/10/2018 về tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới*, Hà Nội.
6. Chính phủ (2024), *Nghị định số 147/2024/NĐ-CP ngày 09/11/2024 về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng*, Hà Nội.

7. Công an Thành phố Hà Nội (2026), *Thông tin về xử lý trường hợp đăng tải thông tin sai sự thật liên quan đến việc “nấu bánh chưng phải có giấy tờ PCCC”*, Hà Nội.

8. Đài Truyền hình Việt Nam (2026), *Đăng tin “nấu bánh chưng phải có giấy tờ PCCC”, một công ty ở Hà Nội bị phạt 15 triệu đồng*, ngày 07/3/2026.

9. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

10. Học viện Chính trị Công an nhân dân (2024), *Bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trên không gian mạng hiện nay*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.

11. Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ (2026), *Trang thông tin điện tử Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ*, Hà Nội.

12. Quốc hội (2025), *Luật An ninh mạng số 116/2025/QH15* ngày 10/12/2025, có hiệu lực từ ngày 01/7/2026, Hà Nội.

13. Tô Lâm (2026), *Xây dựng lực lượng Công an nhân dân thật sự trong sạch, vững mạnh, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong kỷ nguyên mới*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

14. Znews (2022), *Đăng video trên TikTok vu khống Cảnh sát PCCC*, ngày 30/7/2022.